

Joanna Palacz, Bożena Bełkot

Alians biblioterapii z logopedią

Nauczyciel i Szkoła 3-4 (28-29), 200-212

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Alians biblioterapii z logopedią

Dzisiejsze czasy narzucają ogromne tempo. Przemianom ulega nie tylko technika, ale też rodzina. Adaptacja do nowych warunków jest bardzo szybka. Do takiego tempa życia musi przywyknąć dorosły, jak również dziecko, czyli musi umiejętnie dostosować się do wymogów dnia codziennego, czy wypracować sobie skuteczne sposoby adaptacyjne. Konsekwencją tego jest zmiana rodziny i samotne dziecko. Dobrym sposobem pomocy dziecku jest literatura – bajki i baśnie. Dają one wsparcie, kompensują niezaspokojone potrzeby, uczą innego myślenia i działania, przyczyniają się do rozwoju, wzbogacając o nowe przeżycia i doświadczenia.

Lęk jest emocją powszechną i często doznawaną, a jednocześnie pozwala zrozumieć zaburzenia. Długotrwałe traumatyczne przeżycia mogą zdecydowanie wpłynąć na dorosłe życie. Dzieje się tak dlatego gdyż dziecko nie potrafi powiedzieć o swoich problemach czy poprosić o pomoc. Pamiętać musimy, że dziecko dopiero uczy się świata i siebie. To jest spowodowane brakiem odpowiedniego zasobu słów, który pozwalałby opisać doznania. Wszystko to przekreśla pozyskanie pomocy w wyjaśnieniu swoich problemów. To my, dorośli możemy zaobserwować co dzieje się z dzieckiem: jak pomóc mu zrozumieć swoje uczucia, a przede wszystkim jak sobie z nimi radzić. Doznawanie silnych lęków zaburza osobowość dziecka, sprzyja powstawaniu lęków, nerwicy, dezorganizuje radzenie sobie z niepokojem. W walce z w/w problemami pomocne jest zrozumienie sytuacji zagrożenia, świadomość możliwości uzyskania określonej pomocy, poczucie własnej skuteczności oraz świadomość własnych reakcji.

Nauką zajmującą się tą problematyką jest biblioterapia. Czym jest więc biblioterapia? Wiele jest definicji tego terminu. Biblioterapie ujmuje się jako działania terapeutyczne oparte o stosowanie materiałów czytelniczych, rozumianych również jako środek wspierający proces terapeutyczny. To swojego rodzaju wsparcie psychiczne. M. Molicka uważa, że biblioterapia jest metodą psychoterapeutyczną, która ma za zadanie wzmocnić i wzbogacić zasoby dziecka, by lepiej potrafił radzić sobie z trudnościami. Dziecko musi sam rozwiązać swoje problemy; książka ma dać wsparcie w tym wzmaganiu się, ma uspokoić lub zredukować lęki, pomóc w kształtowaniu adekwatnego postrzegania świata, swego w nim miejsca. Dziecko tam odbudowuje swoje zasoby lub wykształca

nowe i szuka sposobu realizacji siebie (...) Takie rozumienie biblioterapii obejmuje i stymulację rozwoju osobowości poprzez książkę, i oddziaływanie lecznicze.⁴¹

Książka wykorzystywana w procesie biblioterapeutycznym musi pełnić wiele funkcji, musi być dobrze dobrana, uwzględniając stan dziecka, jego zainteresowania oraz dotychczasowe doświadczenia życiowe.

Proces biblioterapii powinien doprowadzić do:

- odnalezienia się w nowej sytuacji
- akceptacji samego siebie
- nabrania chęci do uaktywnienia się
- pozytywny wpływ na stan emocjonalny dziecka poprzez wykorzystanie środków czytelniczych

Celem i zadaniem biblioterapii natomiast jest :

- pomagać pokonać problemy; podaje wzorce zachowań i nadaje im znaczenie;
- korygować emocjonalnie zaburzone zachowania;
- integrować osoby niepełnosprawne i nieprzystosowane społecznie;
- nieść ulgę w cierpieniu;
- wzmacniać poczucie własnej wartości;
- przygotować do pełnienia różnych ról;
- akceptować siebie i swoją sytuację;
- zmniejszać strach, lęk, stres, łagodzić agresję;
- wzmacniać motywację do uczenia się;
- pomagać w uaktywnianiu siebie;
- pomagać w procesie rozwoju;
- pomagać samotnym, nieśmiałym, zakompleksionym, mało aktywnym.

Metodyka biblioterapii zakłada :

- całkowitą dobrowolność uczestnictwa w zajęciach;
- dostosowanie poziomu i tempa zajęć do psychicznych i fizycznych możliwości uczestników;
- wykorzystanie elementów muzykoterapii, arteterapii, pomysłów plastycznych
- rozpoczęcie zajęć od ćwiczeń integracyjnych;
- stosowanie różnych technik (np. dramy);
- stosowanie zajęć mieszanych;
- wykorzystanie znanych tekstów terapeutycznych;
- nie krytykowanie, nie ocenianie uczestników;
- atmosfera zajęć z poczuciem pewności i bezpieczeństwa.

---

⁴¹ M. Moliccka , Bajkoterapia – O lękach dzieci i nowej metodzie terapii. Poznań 2002, s. 20

Formy pracy biblioterapeutycznej (najchętniej widzianymi formami pracy są te, które wyzwalają własną inwencję twórczą) i mogą do nich należeć:

- konkursy literackie pozwalające na tworzenie własnych tekstów (wierszy, opowiadań),
- inscenizacje teatralne pozostawiające aktorom możliwość dowolnego interpretowania tekstu,
- zastosowanie materiałów audiowizualnych, które postrzegane są przez dzieci i młodzież jako atrakcyjniejsze i nowocześniejsze,
- zastosowanie czasopism związanych z muzyką czy filmem oraz komiksów o znaczącej wartości artystycznej i literackiej,
- zabawy i zajęcia integrujące,
- zajęcia z zastosowaniem metod aktywizujących itd.

Biblioterapię można też dzielić ze względu na materiały w niej stosowane, wyodrębniając:

- poezjoterapię,
- bajkoterapię,
- reminiscencję.

Wprawdzie biblioterapia nie leczy, lecz pomaga zmienić swoją postawę na sprzyjającą zdrowiu, warto ją upowszechniać. Szczególnie w szkołach, przedszkolach jako narzędzie wsparcia edukacyjnego. Wykorzystując bajki terapeutyczne możemy pomóc młodemu człowiekowi znaleźć swoje miejsce w otaczającym świecie, wybrać właściwe cele, wartości, podnieść efektywność jego poczynań, nauczyć radzić sobie z trudnymi problemami.

Czytając, czy opowiadając bajki terapeutyczne dotyczące różnych trudnych sytuacji życiowych, mamy okazję w sposób prosty i zrozumiały zapoznać z wieloma sposobami reagowania (efektywnych i nieefektywnych). Wsparcie poprzez bajki terapeutyczne pomaga właściwie zinterpretować wieloróżnych sytuacji życiowych. Pozwoli to w przyszłości lepiej rozumieć, zapoznać z różnymi sytuacjami, poznać różne działania. Jest bazą do poznania własnych emocji, okazją do nauki strategii postępowania. Może się również przekonać, że inni, tak samo postrzegają świat, może wyrzucić negatywne emocje. A, co najważniejsze będzie miało okazję do zrekompensowania tego, czego mu najbardziej brakuje poprzez utożsamienie się z bohaterem bajkowym. Świat bajkowy daje bezpieczeństwo, miłość, uznanie – to co przecież jest najważniejsze w życiu. Bajki terapeutyczne to określony obraz w wyobraźni dziecka wywołujący pozytywne emocje, przyczyniając się w ten sposób do fantazjowania, dają poczucie skuteczności.

Pełnym warunkiem uczestnictwa w życiu społecznym oraz umiejętne obcowanie słowne z ludźmi jest bardzo ważnym czynnikiem rozwojowym. Tym bardziej istotnym, gdyż coraz więcej dzieci ma problemy z mową. Bardzo istotne jest więc, we współczesnej edukacji, wczesne wykrywanie opóźnień rozwojowych

i wczesna interwencja, mające na celu przygotowanie dzieci do podjęcia nauki szkolnej. Rozpoczęcie działań zaradczych wobec dzieci zagrożonych już w wieku przedszkolnym, pozwala na wyrównanie braków jeszcze przed podjęciem nauki. Najczęściej jednak problemy ujawniają się dopiero w szkole.

Proponowane przez nauczyciela zajęcia powinny wyzwalać potrzeby komunikowania się, poprzez odwoływanie się do zdarzeń i treści aktualnych, tworząc sytuację wyzwalającą ciekawość i dostarczających bogatych przeżyć. Przebieg zajęć powinien spowodować spontaniczne reakcje dzieci, a jednocześnie stworzyć warunki do myślenia konkretnego, obrazowego i do ich swobodnych wypowiedzi na określony temat. Mowa i myślenie rozwijają się spójnie i spójnie można je kształtować w sprzyjających warunkach emocjonalnych i poznawczych. Na uwagę zasługują tu zajęcia, pozwalające kształtować rozwój mowy i wzbogacać świat uczuć, tj.: opowiadanie, układanie wierszy, rymowanek, zagadek –wszelkiego rodzaju zgadywanki i układanki, historyjki obrazkowe, prace z obrazkami, inscenizacje, rozmowy, wypowiedzi na określony temat, wypowiedzi spontaniczne.

Logopedia jest nauką o kształtowaniu prawidłowej wymowy, usuwaniu wad wymowy oraz nauczaniu mowy w wypadku jej braku lub utraty. Złożoność problemów rozwojowych i edukacyjnych narzuca logopedzie wiele zadań oraz rolę logopedy – terapeuty.

Terapia logopedyczna obejmuje całość specyficznych, zamierzonych oddziaływań ukierunkowanych na usunięcie wszelkich zakłóceń i zaburzeń procesu porozumiewania się. Oddziaływania te mają na celu: usuwanie zaburzeń mowy, przywracanie zaburzeń w wypadku jej utraty, nauczanie mowy, która się wykształciła, wyrównywanie opóźnień rozwoju mowy, wypracowanie odpowiedniego poziomu sprawności komunikacyjnej, likwidacja pierwotnych przyczyn skutków zaburzeń procesu porozumiewania się oraz skutków wtórnych – zaburzenia komunikacji językowej. Terapia logopedyczna to czynności usprawniające mowę obejmujące: działania profilaktyczne, działania diagnostyczne, działania instruktażowe, działania popularyzacyjne-zmierzające do zapobiegania, ograniczania i usuwania zakłóceń i zaburzeń procesu porozumiewania się i łagodzenia ich skutków.

Cele i zadania terapii logopedycznej:

- kształtowanie prawidłowej mowy poprzez korygowanie zaburzeń w zakresie strony: fonetycznej, leksykalnej, gramatycznej;
- stymulowanie rozwoju mowy i doskonalenie wymowy już ukształtowanej;
- wdrażanie do praktycznego wykorzystania poprawnej wymowy, przyswajanej w toku ćwiczeń;
- rozwijanie wrażliwości ortofonicznej;
- usprawnianie techniki czytania;

- wdrażanie do obcowania z literaturą poprzez czytanie bajek i utworów dla dzieci.

Objawy wad mowy ustala się na podstawie danych z obserwacji, wywiadu i prób oraz testów językowych. Terapia logopedyczna to całość specyficznych, zamierzonych oddziaływań ukierunkowanych na usunięcie wszelkich zakłóceń i zaburzeń procesu porozumiewania się. Oddziaływania te mają na celu:

- usuwanie zaburzeń mowy,
- przywracanie mowy w przypadku jej utraty,
- nauczenie mowy, która się wykształciła, wyrównanie opóźnień rozwoju mowy,
- wypracowanie odpowiedniego poziomu sprawności komunikacyjnej,
- likwidacja pierwotnych skutków i przyczyn zaburzeń procesu porozumiewania się.

Korekta logopedyczna odnosi się do usuwania zaburzeń artykulacji, do usuwania wad wymowy. Procedura postępowania logopedycznego składa się z całokształtu zabiegów logopedycznych (terapeutycznych) stosowanych w określonym postępowaniu. Są trzy procedury logopedyczne: budowanie kompetencji językowej, komunikacji kulturowej, usprawnianie realizacji, odbudowywanie, odszukiwanie kompetencji .

Logoterapia to czynności zmierzające do rozwijania mowy ,posługująca się wieloma różnokierunkowymi technikami, z których można utworzyć kilka grup, na podstawie ich wspólnych cech. Grupy te pozwalają wyodrębnić kilka podstawowych metod, które tworzą pewien system, to znaczy układ, którego elementy są wzajemnie powiązane. Klasyfikacja metod obejmuje :

- lingwistyczną – opartą na materiale gramatycznym,
- filologiczną – opartą na materiale literackim,
- psychologiczną – opartą na zjawisku empatii logopedy,
- pedagogiczną – oparta na cechach systemu dydaktycznego,
- rysunkowa – oparta na przekodowaniu psychiczno – motorycznym,
- taneczno – muzyczna – oparta na treściach ruchowo- rytmiczno – dźwiękowych,
- motoryczno-kinestetyczna oparta na treściach ruchowo czuciowych,
- wzrokowo – słuchowo – dotykowa, oparta na treściach analizatorów.

Pierwsze cztery metody bardziej związane są z kontaktem słownym, cztery następne w mniejszym stopniu. Nowoczesna logoterapia zajmuje się usuwaniem zaburzeń mowy na tle osobowości danego człowieka. Stąd konieczność stosowania takich metod, które uwzględniają wszystkie aspekty: zaburzenia mowy, objawy współwystępujące, cechy osobowości, wielorakie uwarunkowania logoterapii. Wymienione metody wykorzystywane są na różnych etapach logoterapii tj. diagnozowaniu, uczulaniu, utrwalaniu, kontroli. Stosuje się je łącznie w pewnych

wypadkach wymicnnic, zawsze jednak z uwzględnieniem indywidualnych cech i potrzeb dancj osoby.

Wczesne stosowanie ćwiczeń i zabaw językowych pobudza rozwój dziecka, przyspiesza rozumienie języka ojczystego, motywuje do mówienia i zapobiega powstawaniu wielu wad wymowy. Sprzyja ono również wzbogacaniu słownika i kształtuje mowę ekspresyjną. Różnego rodzaju rozrywki umysłowe uatrakcyjniają zabawę, aktywizują dzieci, otwierając je na świat .

Poprawna mowa, bogate słownictwo to załączek sprawnej komunikacji, gwarantujący porozumiewanie się. Tylko wtedy , gdy będziec umiało mówić o swoich problemach, będziemy mogli mu pomóc. Dlatego też bajki są dobrym wstępem do rozmów z dzieckiem na temat jego problemów. Uczą jak się zachować, jak zareagować na problem, jak rozmawiać i osiągać porozumienie w rozmowach z dzieckiem.

Przy okazji rozwiązywania problemów można się czegoś nauczyć. Okazuje się nagle, że są różne rozwiązania. Słuchając opowiadań, dzieci chętnie identyfikują się z bohaterami historyjek, co z kolei skłania je do przemyśleń. Odnoszą do siebie przedstawione w bajkach sytuacje, porównują, analizują. Zastanawiają się, jak same postąpiłyby w podobnych sytuacjach. Dzięki bajkom otrzymują odpowiedź na nurtujące je pytania, znajdują rozwiązanie problemu. Brak umiejętności radzenia sobie z problemem sprawia, że dzieci czują się bezsilne, zagubione, przekonane o swojej słabości . Bajki dodają odwagi, budzą nadzieję, pocieszają, podtrzymują na duchu. Dorośli nie zawsze wiedzą jak, kiedy i w jaki sposób powinni wspierać dzieci. Właśnie wtedy sięgamy po bajki, które mogą być początkiem do wielu rozmów z dziećmi i pomogą pokonać ich problemy.

KONSPEKT WARSZTATU

Alians biblioterapii i logopedii

Wykorzystanie pakietu "Już w szkole" "Książka dla sześciolatka"
(Przeprowadzony w ramach II Festiwalu Twórczości Dziecięcej- 2004)

Prowadzący: A. Palacz, B. Bełkot

Cele:

- rozwijanie umiejętności werbalnego wyrażania uczuć,
- kształtowanie niewerbalnego przekazywania emocji poprzez zastosowanie techniki "język ciała",
- kształtowanie umiejętności abstrahowania ,dokonywania odległych i bliskich skojarzeń,
- rozwijanie zdolności rozumowania indukcyjnego poprzez wyszukiwanie podobieństw w zakresie relacji,
- wykorzystanie technik twórczego myślenia,
- zachęcanie do podejmowania samodzielnych działań,
- usprawnianie mięśni narządów mowy poprzez ćwiczenia artykulacyjne,
- kształtowanie umiejętności uczuć w sferze werbalnej, ruchowej i plastycznej,
- kreowanie pożądanых postaw,
- kształtowanie słuchu fonemowego,
- utrwalenie litery "d"
- utrwalenie kierunków przestrzennych

1. Wprowadzenie w działania warsztatowe – każdy uczestnik biorący udział w warsztatach ustosunkowuje się do następujących problemów:

- a. Znajdź związek między następującymi wyrazami: biblioteka, logopedia, terapia, słowo, bajka, książka.
  - b. Ustosunkuj się do pojęć: biblioterapia dostarcza ....., logopedia jest szansą .....
  - c. Dopisz własne propozycje do kontraktu ...
    - mówimy tylko w swoim imieniu
    - nie krytykujemy innych
    - nie przerywamy osobie mówiącej
    - w zabawie uczestniczą tylko osoby chętne ...
2. Powitanie uczestników przez prowadzących.
3. Wykonanie wizytówek przez uczestników oraz określanie nastroju, w jakim najczęściej się znajdują, za pomocą miniek.
4. Przedstawienie kontraktu – zaakceptowanie go przez grupę.
5. Zabawy integracyjne-Poznajmy się:

- Witamy tych, którzy: mają dobry humor .... - kto czuje się powitany macha ręką,
- “ złap moje imię “ podawanie piłki do wybranej osoby, z równoczesnym wymianieniem swojego imienia i osoby, do której rzucam, np. Jestem Basia, rzucam do Asi,
- każdy z kręgu kończy zdanie: mój dom jest dla mnie ...

6. Ćwiczenia percepcji słuchowej - “Rymowane wierszyki”.

Wykonywanie rysunku zgodnego z opisem w wierszu:

“Dom”

Rysuję dom, okno, dym...
Będziemy mieszkać we dwoje w nim
Tylko tu jeszcze drzwiczki na skrobie
Będą otwierać się mnie i tobie.

- porównywanie narysowanych domów, prezentacja prac
- podział uczestników na grupy wg kolorów wizytówek
- 7. Ćwiczenia percepcji wzrokowej.

Praca z tekstem str. 70 – podręcznik “Książka sześciolatka “Wydawnictwa NOWA ERA

- zwrócenie uwagi na różnice domów pod względem architektury i klimatu,
- wyszukiwanie 7 szczegółów, którymi różną się domy wzdłuż dwóch uliczek,
- zidentyfikowanie się rodzin z określonym domem i próby uzasadnienia wyboru

8. Ćwiczenia słuchu fonemowego.

9. Ćwiczenia izometryczne wg E. Morkowska “ Naśladuj mnie”- ćwiczenia wykonywane w ruchu.

Ćw. żuchwy

Wyciągnij przed siebie rękę
Z dłońmi odgiętymi do góry
Tak jakbyś przesuwał szafę.
Jednocześnie wysuń
Jak najdalej żuchwę.
Można się siłować z kolegą.

Ćw. wargi

Wyciągnij rękę do przodu
Zc złożonymi dłońmi. Ściągnij wargi
Wysuń je do przodu.

Położ dłoń na szczękę z prawej, a potem z lewej strony.

Przesuwaj szczękę w lewo i w prawo.

10. Zabawa „Uzuciowy teatr”

- Każda rodzina otrzymuje kartki z nazwami uczuć. Jej zadaniem jest przedstawienie dwóch wybranych uczuć za pomocą pomnika. Pozostałe rodziny zgadują, jakie uczucie jest prezentowane?
- Sówczyńscy : miłość, złość, szczęście, zazdrość.
- Krzczyńscy: smutek, przykrość, wstyd, zadowolenie.
- Szczepańkowsy: radość, gniew, strach, nadzieja.
- Mrówczyńscy: niepokój, zainteresowanie, wstręt, duma.

Przedstawiciele grup prezentują prace.

11. Ćwiczenia słuchu fizycznego.

Przyporządkowywanie nazwy emocji do utworów muzycznych. Każdym emocjom towarzyszą jakieś dźwięki.

Akordcon – radość, szczęści, zadowolenie ...

Skrzypce- złość, podenerwowanie ...

Gitara- spokój, nostalgia ...

Organki- smutek , rozpacz, ból..

12.Techniki twórczego myślenia. Dokonywanie skojarzeń i przewidywanie sytuacji do tekstu

M. Musierowicz - „Boję się” - praca w grupach:

- Co by było, gdyby czas przyspieszył biegu ...
- Które fragmenty tekstu zmieniłyby się i jak, a które zostałyby niezmiennic ...
- Gdyby czas zatrzymał się, co stałoby się ...?
- Cofnij się o godzinę, co wtedy by zaszło ...?

„Boję się”

“...Ja wszystkiego się boję. Psa na przykład się boję, bo tak okropnie szczeka albo wróbelka, który wypadli z gniazda i tak piszczy. Pani w zerówce się boję i taty też czasami. Była niedziela. Na obiad było mięso. Mama nie chciała jeść, bo ona mięsa zupełnie, ale to zupełnie nie lubi. To ja też powiedziałam, że nie mogę go pogryźć. Tatuś bardzo się rozgniewał, krzyknął: „Nie doprowadzaj mnie do rozpacz!” I uderzył pięścią w stół. Ja się popłakałam i nie mogłam jeść i za karę, aż do szóstej, musiałam siedzieć w domu. Na dworze świeciło słońce i dzieci się ładnie bawiły. A ja siedziałam w moim pokoju i ... “

Skończone prace przedstawiają chętne osoby.

13. Praca plastyczna. Symbole niepokoju, lęku.

- Uczestnicy podają sobie po kolei kamyki i kończą zdanie: Najbardziej boję się ....
- Prowadzący rozdaje kartki każdej grupie i prosi aby każdy przedstawiciel rodziny, tak jak nasza bohaterka, spróbował narysować swój smutek- lęk

na wspólnym arkuszu papieru lub też wykonał wspólny symbol smutku-lęku całej rodziny.

- Osoby chętne opowiadają o swoich rysunkach.

Na zakończenie rodziny niszczą swoje prace plastyczne - (forma oczyszczenia).

13. Ćwiczenia usprawniające artykulację (warg i języka): “Rozmowy o języku”:

M. Tornqus, G.B. Hedstrom, I. Lundberg - lusterka.

„Baba w buzi”-

„Pewnego dnia baba, która mieszka u każdego w buzi, robiła porządki. Najpierw umyła dokładnie ściany (przesuń język w stronę policzków – po stronie wewnętrznej). Potem umyła sufit (język przesuwa się do podniebienia). Podłoga też była bardzo brudna, więc umyła ją bardzo dokładnie (język w kierunku dolnych dziąseł). Okna też musiały zostać umyte. Najpierw umyła ich stronę zewnętrzną, a potem od środka (język wędruje po stronie zewnętrznej zębów, a potem po ich stronie wewnętrznej). Potem myła schody w przedsiönku (język przesuwa się w stronę dolnej wargi i wysuwa na brodę). Komin też musiał zostać wyczyszczony (język wysuwa się w kierunku wargi górnej i nosa). Na koniec wytrzeć dywany (wyciągnij język, pochyl głowę w dół i nią potrząśnij). W ten sposób dom został wysprzątny.

15. Ćwiczenia ortofoniczne:

TIK TUK TIK TUK, TIK TUK TIK TUK

SŁYCHAĆ TUPOT MAŁYCH NÓG.

TIK TUK TIK TUK, TIK TUK TIK

CICHUTKI SŁYCHAĆ KROK.

TIK TUK TIK TUK, TIK TUK TIK TUK

POZNASZ NOGI STARYCH NÓG.

DZIEŃ DOBRYŃ - BRYŃ

TO DZIEŃ DOBRYŃKA - GRA,

DZIEŃ DOBRYŃ – BRYŃ,

RODZINKA W MYM DOMU TAK GRA.

16. Ćwiczenia paluszkowe – W. Szumanówna „Zabawy z najmłodszymi dziećmi”.

„Rodzina”

- Ten pierwszy – to nasz dziadziuś.
- A obok – babunia.
- Największy to tatuś.
- A przy nim – mamunia.
- A to jest – dziecinka mała! Tralalala la la....
- A to – moja rączka cała! Tralalala la la....

(tekst można także śpiewać na melodię krakowiaka).

17. Ćwiczenia wymowy- osoby chętne losują teksty i je przedstawiają.

BUBUJA ABUJA

BUHAJA KABUJA

KABYLA KABYL BUJA

KABYLSKA BESTIALSKA SZUJA

MYSZ RYŻ ŻRE

ŻRE MYSZ RYŻ

RYŻ MYSZ ŻRE

JEŻ ŻRE TYŻ

TEATR GRA W GROTAH DEKAMERONA,

GROM GRUCHNAŁ W KONARACH RODODENDRONA.

MAKAKA MA KAMA,

DAMA KAMA KAKADU MA,

DUMA DAMA MAKU KAKADU

MAKAKA MAKU KAKADU DA.

GAŻA, SZASZA, RADŻA, CZACZA, LAŁA, MARA,

DAŻA, KAŚZA, SAĆZA, WOLA,

LEŻĘ, WĘSZĘ, RĘCZĘ, MĘCZĘ, WOLE

PĘDZĘ, PĘDZĘ TAK DALEKO.

PŁACZĘ, PŁACZĘ TUŻ NAD RZEKĄ.

ZROBIĘ, ZROBIĘ SOBIE MIŁO,

BĘDZIE, BĘDZIE SIĘ KURZYŁO.

18. Podsumowanie działań: określenie wspólnych celów biblioterapii i logopedii.

Bibliografia

1. Braun D. Badanie i odkrywanie świata z dziećmi Kielce 2002.
2. Brett D. Bajki, które leczą Cz. 1-2 - Gdańsk 2002.
3. Brett D. Opowiadania dla twojego dziecka Gdańsk 2000.
4. Cybulska . J. Inscenizowanie zabaw na podstawie literatury dziecięcej Warszawa 1991.
5. Demel G. Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola Warszawa 1978.

6. Friebel V. Klucz w małe ręce: podróże do krainy fantazji, opowiadania i ćwiczenia wyobraźni Kielce 2000.
7. Geisler V. Viehoff H. Ania się nudzi i inne opowiadania dla dzieci w wieku od 4 do 10 lat Kielce 1999.
8. Gruszczyk – Kolczyńska E., Zielińska E., Grabowska G. Program wychowania i kształcenia sześciolatków Warszawa 2003.
9. Hurlock E.B. Rozwój dziecka Warszawa 1985.
10. Jachimska M. Grupa bawi się i pracuje Wałbrzych 1994.
11. Jadcak-Szumilo T. Słoneczniki dla Małgosi (bajka terapeutyczna) Świat Problemów 2001/1.
12. Kamiński W., Gigas B. Opowiedz mi coś: układanie opowiadań z dziećmi Kielce 2001.
13. Keyserlingk L., Von I nagle zrobiło się cicho: opowiadania o śmierci i pożegnaniach Kielce 2001.
14. Keyserlingk L. Von Opowieści o przyjaźni Kielce 2001.
15. Keyserlingk L. Von Opowieści przeciwko lękom Kielce 2000.
16. Krasoń K. Mazepa – Domagała B. Przestrzenie sztuki dziecka Katowice 2001.
17. Krasoń K. Mazepa – Domagała B.[red]: Ekspresja twórcza dziecka – konteksty, inspiracje, obszary realizacji Katowice 2004.
18. Kupisiewicz Cz. O małych Bazylętach, bajeczki edukacyjne Warszawa 1999.
19. Kurs z zakresu terapii przez sztukę: wybór materiałów Wrocław 2000.
20. Łojewska B. W świecie przedszkolaka – program wychowania przedszkolnego Kraków 2001.
21. Meyer Glitza E. Jakub pogromca strachu: terapeutyczne opowiadania dla dzieci przeżywających lęki Kielce 2001.
22. Meyer Glitza E. Kiedy Pani Złość przychodzi z wizytą: terapeutyczne opowiadania dla impulsywnych dzieci Kielce 2001.
23. Molicka M. Bajki terapeutyczne dla dzieci Poznań 1999.
24. Molicka M. Wesoły Pufcio Grupa i zabawa, 1999/2.
25. Molicka M. Bajkoterapia o lekach dzieci i nowej metodzie terapii Poznań 2002.
25. Mystkowska H. Rozwijamy mowę i myślenie dziecka w wieku przedszkolnym Warszawa 1978.
26. Nitsch C. Bajki pomagają dzieciom: opowieści, które uzdrawiają, pocieszają i dodają odwagi Warszawa 2001.
27. Orłóń M. Odmicniec Poznań 1989.
28. Przeperska A. Bajka -Skąd się wzięły misie? Świat problemów 2001/1.
29. Piszczak M. Terapia zabawą – terapia przez sztukę Warszawa 2002.

30. Reichel G. Rabeistein R., Thanhoffer Grupa i ruch Warszawa 1997.
31. Rodak H. Terapia dziecka z wadą wymowy Warszawa 1994.
32. Sachajska E. Uczymy poprawnej wymowy. Metodyka postępowania ortofonicznego z dziećmi w wieku przedszkolnym Warszawa 1992.
33. Wójcik Z. Zabawy w teatr Warszawa 1996 .

Summary

The subject of this article is the strict connection between logopedia and bibliografia. The connection depends on correct communication, regular pronunciation, rich vocabulary and skill of talking about children's problems. Only if the children can talk about their problems, we can help them. In this article we can see how to use a book to cancel problems, to make yourself stronger, to win with a fear and apprehension. Bibliografia does not treat, it helps to change yourself.